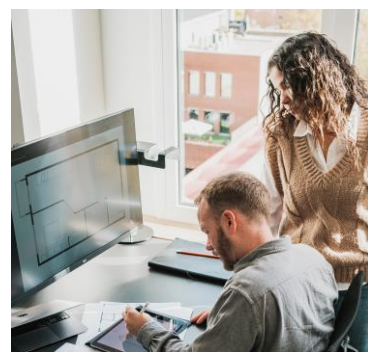

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS PROCESA APRAKSTS

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS PROCESA NORMATĪVĀ BĀZE

Izdevumu pārskatīšanas normatīvā bāze ar 2015. gada grozījumiem ir iestrādāta Likumā par budžetu un finanšu vadību, to papildinot ar 16.3 pantu.

16.³ pants. Valsts budžeta izdevumu pārskatīšana

(1) Lai efektīvāk un ekonomiskāk īstenotu valsts politiku, kā arī regulāri optimizētu budžeta izdevumus un izvērtētu to atbilstību attīstības plānošanas dokumentos noteiktajām prioritātēm un mērķiem, Ministru kabinets nodrošina pastāvīgu un sistemātisku valsts budžeta izdevumu pārskatīšanu.

(2) Ministru kabinets pieņem lēmumu par valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas tvērumu vienlaikus ar budžeta sagatavošanas grafika apstiprināšanu. Finanšu ministrs budžeta sagatavošanas grafikā noteiktajā termiņā iesniedz Ministru kabinetam valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas rezultātus un priekšlikumus par šo rezultātu izmantošanu vidēja termiņa budžeta ietvara likuma projekta un gadskārtējā valsts budžeta likuma projekta izstrādes procesā.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS DEFINĪCIJA, MĒRĶI UN UZDEVUMI

DEFINĪCIJA:

Izdevumu pārskatīšana ir process, kurā tiek analizētas un identificētas ietaupījuma iespējas, pamatojoties uz sistemātisku resoru izdevumu, procesu un politikas jomu pārskatīšanu. Izdevumus, procesus un politikas jomas analizē gan Finanšu ministrija, gan pašas nozaru ministrijas.

MĒRĶIS:

Novērtēt, vai publiskie izdevumi: (i) ir izlietoti efektīvi noteikto mērķu/rezultātu sasniegšanai; (ii) atbilst pašreizējām prioritātēm; (iii) aptver politikas virzienus, kas laika gaitā ietekmēs finansējuma vajadzības.

BŪTISKĀKIE IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS UZDEVUMI:

1. Pārskatīt, efektīvizēt un pilnveidot līdzšinēji izstrādātos valsts pārvaldes procesus;
2. Analizēt budžeta izdevumus, līdzšinēji piešķirto finansējumu prioritātēm, t.sk. vai finansējums tiek izlietots atbilstoši sākotnējam mērķim un plānotajā apjomā;
3. Vērtēt ilgtermiņā sasniedzamos rezultātus pret ieguldīto finansējumu (*value for money*).

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS STARPINSTITUCIONĀLĀ DARBA GRUPA

Starpinstitucionālā darba grupa ir izveidota, lai sagatavotu priekšlikumus valsts budžeta izdevumu pārskatīšanai, diskutētu par izvērtējumu rezultātiem un labākajiem risinājuma variantiem, iesniegtu finanšu ministram izdevumu pārskatīšanas rezultātus un priekšlikumus par šo rezultātu izmantošanu budžeta izstrādes procesā.

Darba grupa tiek izveidota un apstiprināta ar Finanšu ministra rīkojumu. Darba grupas sastāvā ir iekļauti Latvijas Bankas, Valsts kancelejas un Finanšu ministrijas pārstāvji, kā arī novērotāja statusā piedalās Valsts kontroles pārstāvis.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS POSMI, LAIKA GRAFIKS UN ATBILDĪBAS

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS TVĒRUMA DEFINĒŠANA (OKTOBRIS-FEBRUĀRIS)

Finanšu ministrija sagatavo tēmas, kuras rosina iekļaut tvērumā – sabiedrības aktualitātes, tēmas no iepriekšējo izdevumu pārskatīšanas protokollēmumiem, informācijas analīzes, starptautiskos salīdzinājumus (*benchmarking*);

Nozaru ministrijas izsaka un iesniedz Finanšu ministrijai priekšlikumus politiku maiņai, procesu pilnveidei;

Starpinstitucionālā darba grupa izsaka priekšlikumus tvērumam, t.sk. veic makroekonomisko datu analīzi;

Finanšu ministrija apkopo priekšlikumus un sagatavoto izdevumu pārskatīšanas tvērumu, ko Ministru kabinets izskata un apstiprina vienlaikus ar nākamā gada Budžeta sagatavošanas grafiku.

DATU ANALĪZE, DARBA GRUPAS TIKŠANĀS, TAI SKAITĀ AR NOZARU MINISTRIJĀM (APRĪLIS - JŪLIJS)

Pamatojoties uz noteikto tvērumu Finanšu ministrija pieprasa un analizē pieejamos/pieprasītos datus, veic starptautiskās prakses izpēti, sagatavo aprēķinus/priekšlikumus.

Nozaru ministrijas veic analīzi iespējamai politikas maiņai/procesu pilnveidei, analizē attīstības daļas finansējuma izpildi (vai pasākumi tiek īstenoti atbilstoši sākotnējam mērķim un plānotajā apjomā), sagatavo priekšlikumus.

Starpinstitucionālā darba grupa uzklausa Finanšu ministrijas un nozaru ministriju priekšlikumus, izsaka viedokli, iesaistās labākā risinājuma sagatavošanā.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS INFORMATĪVĀ ZIŅOJUMA UN TĀ PROTOKOLLĒMUMA SAGATAVOŠANA, IESNIEGŠANA MINISTRU KABINETĀ (AUGUSTS - SEPTEMBRIS)

Finanšu ministrija veic padziļinātu analīzi, koordinē un vada izvērtēšanas procesu. Sagatavo informatīvo ziņojumu un tā protokollēmumu, saskaņo ar nozaru ministrijām un iesaistītajām institūcijām, iesniedz Ministru kabinetā.

Nozaru ministrijas sniedz priekšlikumus, piedalās pasākumu analīzē, komentē un saskaņo informatīvo ziņojumu, tai skaitā var iesniegt fiskāli neitrālus priekšlikumus budžeta prioritāšu nodrošināšanai.

Starpinstitucionālā darba grupa iepazīstas, komentē un saskaņo informatīvo ziņojumu.

Ministru kabinets izskata informatīvo ziņojumu un dod uzdevumus nozaru ministrijām.

MINISTRU KABINETA LĒMUMU IEVIEŠANA UN IDENTIFICĒTO RESURSU IEGŪŠANA

Ministrijas ievieš un īsteno Ministru kabinetā pieņemtos lēmumus noteiktajos termiņos un informē Finanšu ministriju par to ieviešanu, ieviešanas progresu nākamā gada izdevumu pārskatīšanas laikā.

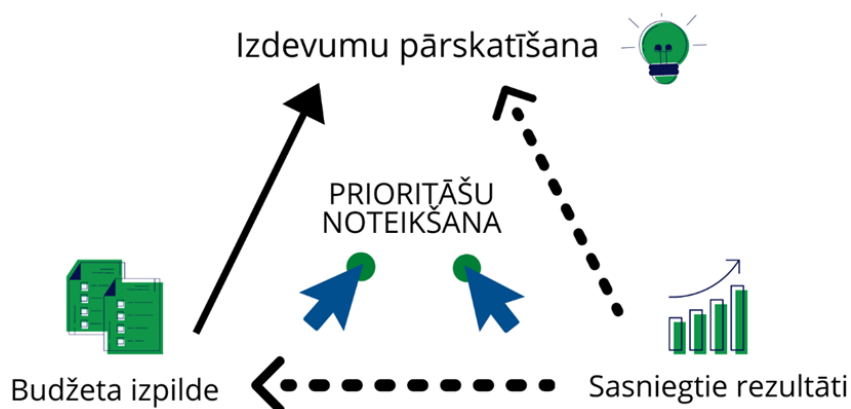
Finanšu ministrija informāciju par pieņemto lēmumu statusu iekļauj nākamajā izdevumu pārskatīšanas ziņojumā, tā informējot Ministru kabinetu.

Tabula Nr. 1 Vispārējs izdevumu pārskatīšanas process [1]

Posms	Mērķis	Soļi (Uzdevumi)	Atbildība
1.posms Noteikt izdevumu pārskatīšanas tvērumu	Nodrošināt izdevumu pārskatīšanas veiksmīgu izpildi, nosakot izdevumu pārskatīšanas tvērumu, tēmas, un politisko mandātu, t.sk. nodrošinot ministriju iesaisti un atbildību.	1. Tiek noteikti izdevumu pārskatīšanas vispārējie mērķi 2. Izvēlētas pārskatīšanas jomas un nozares 3. Identificētas atbildības 4. Noteikti pārskatīšanas mērķi 5. Noteikts laika grafiks 6. Apstiprināts izdevumu pārskatīšanas tvērums Ministru kabinetā	Finanšu ministrija Nozaru ministrijas Ministru kabinets Darba grupas eksperti
2.posms Datu analīze un darba grupa	Veikt analītisko darbu, kas sniedz pilnvērtīgu datu apkopojumu un identificē resursu, sniedz priekšlikumus politikas maiņai.	1. Ievākt un apkopot datus 2. Veikt analīzi 3. Identificēt iespējamo resursu efektivitāti un iespējamās politiku izmaiņas 4. Sagatavot Informatīvo ziņojumu 5. Izrunāt analizētos jautājumus Starpintitucionālajā darba grupā	Finanšu ministrija Nozaru ministrijas Darba grupas eksperti
3.posms Lēmumu pieņemšana	Izskatīt un pieņemt lēmumu Ministru kabinetā.	1. Prezentēt analīzes rezultātus, ieteikumus un identificētos potenciālos resursus 2. Izskatīt Ministru kabinetā	Finanšu ministrija Ministru kabinets
4.posms Lēmumu ieviešana	Ieviest un īstenot pieņemtos lēmumus.	1. Iekļaut rezultātus Valsts budžetā 2. Veikt grozījumus normatīvajos aktos, kur tas nepieciešams 3. Uzraudzīt lēmumu ieviešanu	Nozaru ministrijas Finanšu ministrija

[1] Starptautiskais Valūtas fonds, Kā izstrādāt un īstenot izdevumu pārskatīšanu, 2022

Attēls Nr. 1 Izdevumu pārskatīšana valsts prioritāšu pārvaldības procesā [2]

[2] Marta Postuła, Spending Reviews – a Tool to Support the Efficient Management of Public Funds, 2017

Jau vēsturiski priortīāšu noteikšana un pārskatīšana ir neatņemams izdevumu pārskatīšanas rīks. Valsts izdevumu efektivitātes novērtēšanu veic analizējot budžeta izpildi un sasniegtos rezultātus. Efektivitātes novērtējuma kontekstā var tikt pieņemti lēmumi par prioritātēm un izdevumiem.

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS VEIDI

Katru gadu Izdevumu pārskatīšana tiek pilnveidota, ievērojot būtiskus pamata elementus, vienlaikus mainot un iekļaujot arvien jaunas metodes, t.sk. balstoties uz starptautisko praksi.

Tabula Nr.2 Izdevumu pārskatīšanas veidi[3]

	Stratēģiskā pārskatīšana	Taktiskā pārskatīšana	Vidēja- termiņa pārskatīšana
Izdevumu pārskatīšana	Centralizēta/ salīdzināmu nodaļu/programmu pārskats	Decentralizēta, vienas darbības/programmas iekšējā/ārējā pārskatīšana	Centralizēta konkrētas funkcijas pārskatīšana ministrijās, piemēram, nekustamajā īpašumā, IKT risinājumos
Vajadzība	Efektivitāte un lietderība	Efektivitāte	Efektivitāte un darbības novērtējums
Novērtēšanas jautājumi	Vairāki jautājumi – darbība/ietekme/saistība ar pašreizējo politiku	Viens jautājums: darbība	Viens jautājums: darbība
Pārskatīšanas procesa plūsma	No augšas uz leju (<i>top-down</i>)	No apakšas uz augšu (<i>bottom-down</i>)	No augšas uz leju (<i>top-down</i>)
Iespējamie rezultāti	Efektivitātes pieaugums un centralizēti/vienoti prioritāšu ieviešanas nosacījumi	Efektivitātes pieaugums un lineāri griezumī	Vidēja termiņa ieguvumi un ieguldījumi

[3] Pēc Marka Robinsa materiāliem, 2014

IZDEVUMU PĀRSKATĪŠANAS TVĒRUMS 2024

Izstrādājot valsts budžeta likumprojektu, atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 16.³ panta otrajai daļai Ministru kabinets ir noteicis šādu valsts budžeta izdevumu pārskatīšanas tvērumu:

2.1. lai pilnveidotu valsts budžeta izdevumu sasaisti ar nozaru politiku mērķiem un rezultātiem, kā arī atbilstoši iespējām izmantotu rezultatīvo rādītāju sistēmas priekšrocības ar valsts budžetu saistītu lēmumu pieņemšanā, Finanšu ministrijai sadarbībā ar nozaru ministrijām sākt uz rezultātu sasniegšanu orientētu budžeta programmu ieviešanu, tai skaitā veikt analīzi atbilstoši sniegunam, izmaksām un starptautiskajiem salīdzinājumiem (*benchmarking*);

2.2. nozaru ministrijām veikt valsts budžeta programmu horizontālu pārskatīšanu, tai skaitā pārskatīt līdz šim prioritārajiem pasākumiem piešķirto finansējumu, kā arī veikt analīzi attiecībā uz darbības rezultatīvo rādītāju izpildi 2023. gadā;

2.3. nozaru ministrijām veikt nozares budžetā plānoto izdevumu analīzi, sniegt priekšlikumus to ietekmei uz 2025. gada budžetu un vidēja termiņa vispārējās valdības budžetu un sagatavot priekšlikumus iespējamām politikas izmaiņām.